

	<u>Lei</u>
8. GENERALUL R. ROSETTI. Spicuri prin dosare privitoare la războiul din 1877—1878	15.—
9. ION I. NISTOR. Miron Costin	25.—
10. ȘTEFAN METEȘ. Contribuții la studiul populației din Transilvania, în trecut, II	40.—
11. ANDREI RĂDULESCU. Mihail Kogălniceanu	60.—
12. Prof. G. TAȘCĂ. Influența prețului asupra producției solului	40.—
13. ION RĂDUCANU. I. C. L. Simonde de Sismondi	60.—
14. N. BĂNESCU. Patriarhul Athanasios I și Andronic II Paleologul	60.—
15. ION I. NISTOR. Ungurii în Dacia Carpatină	60.—
16. GENERALUL R. ROSETTI. Războiul pentru ree liberarea Bucovinei și Basarabiei	70.—

8
/

ANTICARIAT
LEI 4

ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE
MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE
SERIA III TOMUL XXIV MEM. 16

RĂZBOIUL PENTRU REELIBERAREA
BUCOVINEI ȘI BASARABIEI

DE

GENERALUL R. ROSETTI
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

MONITORUL OFICIAL ȘI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ, BUCUREȘTI 1942

creată la granițele noastre în urma ocupării de către Ruși a Galiției orientale, am arătat că posibilitățile noastre de apărare s'au micșorat din pricină că Rușii aveau, prin ocuparea Galiției, posibilitatea să întoarcă apărarea noastră pe râurile Nistru, Răut, Prut, Jijia-Bârlad, Siret ca și pe dealurile ce despart aceste râuri.

Cercetând din nou problema apărării noastre față de Rusia, în ședința intimă din ziua de 5 Iulie 1940, în urma « ocupării vremelnice » (termenii înșiși folosiți atunci) de către bolșevici a Basarabiei și a Bucovinei, am arătat din nou că atacul rus principal s'ar da cu un grup de forțe concentrat în Bucovina și Nordul Basarabiei, pe când un alt grup de forțe rusești, destul de important, s'ar concentra în Basarabia de jos pentru a căuta să ne taie legătura cu Muntenia și să ne arunce în Carpați.

Aceste prevederi, deduse numai din examinarea hărții, a considerațiilor geografice și a comunicațiilor, s'au adeverit în actualul război, după cum se poate vedea din chipul de concentrare a armatelor rusești pe granița noastră la începutul verii 1941.

Cum au fost concentrate trupele rusești?

În Bucovina o masă, alcătuită din trei divizii, trei divizii mecanizate și un corp de cavalerie, era menită să ieie ofensiva în lungul Siretului. În strânsă legătură cu acest grup — și poate sub aceeași comandă — erau concentrate în regiunea Lipcani—Briceni—Edineți, două divizii ce ar fi înaintat peste Prut și de-a-lungul Jijiei.

În Sudul Basarabiei o altă masă, de circa 9 divizii, era menită să înainteze spre Sudul Moldovei, să prindă forțele noastre într'un clește și să pătrundă apoi în Muntenia.

Între aceste grupe: cinci divizii înșirate pe Prut, aveau probabil menirea de a țintui locul forțelor românești din fața lor, până la reușita manevrelor de înconjurare executate de grupele din Bucovina și din Sudul Basarabiei.

Considerațiunile geografice arătate mai sus ca și gruparea forțelor rusești cunoscută în trăsături generale prin diferite observațiuni și informațiuni, au impus gruparea forțelor noastre și a celor germane, puse toate sub comanda generalului I. Antonescu.

Cum arată harta, armatele comandate de Conducătorul Statului Român, au fost grupate astfel:

Armata 3-a Română în Bucovina și Nordul Moldovei, cu frontul spre Nord.

Armata 11-a Germano-Română, la centru, cu frontul pe Prut și cu direcțiunea generală spre Nord-Est.

Armata 4-a Română pe Prutul de jos, cu frontul spre Răsărit.

Un grup de forțe în Nordul Dobrogei, cu menirea de a apăra această parte a Țării.

Pentru ca ofensiva germano-română să poată reuși, trebuia ca armatele rusești, concentrate pe întregul front dela Marea Baltică până la Marea Neagră, să fie surprinse înainte de a putea ele trece la atac, ceea ce le-ar fi fost posibil în a doua jumătate a lunii August.

Atacul mai trebuia dat prin surprindere pentru a distruge o cât mai mare parte din aviația rusească, mult superioară numericeste, și a se căpăta astfel stăpânirea aerului.

După cum este cunoscut, atacul germano-român s'a deslășuit în noaptea de 22 Iunie, la ora 3 dimineața.

Acțiunea de seamă la început a fost câștigarea stăpânirii aerului. În câmpul de operațiuni al grupului de armate general Antonescu, aviația germană a avut drept zonă cea aflată la Nordul liniei Răducăneni—Grigoriopol, iar cea românească zona dela Sud de această linie. Ambele aviații și-au îndeplinit menirea și și-au asigurat stăpânirea aerului dela început. În zona atribuită aviației românești bătălia pentru dobândirea superiorității a ținut 13 zile, în care timp s'au doborât 53 avioane ale adversarului și s'au distrus la sol 108 avioane. În același timp s'au atacat nodurile de comunicații din spatele frontului rusesc și s'au acoperit mișcările trupelor noastre. Datorită surprinderii inițiale, reacțiunea rusească a fost slabă, totuși această reacțiune s'a produs și față de trupe și față de interiorul țării.

Operațiunile armatei de uscat nu puteau fi însă pornite pe frontul nostru odată cu cele de pe frontul atacat de armatele germane dela Nord, pentru că frontul nostru alcătuita dela

MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE

SERIA III

Lei

<u>TOMUL I, (1922—23)</u>	100.—
<u>TOMUL II, (1923—24)</u>	130.—
<u>TOMUL III, (1924—26)</u>	840.—
<u>TOMUL IV, (1924)</u>	160.—
<u>TOMUL V, (1925—26)</u>	160.—
<u>TOMUL VI, (1926—27)</u>	300.—
<u>TOMUL VII, (1927)</u>	300.—
<u>TOMUL VIII, (1927—28)</u>	320.—
<u>TOMUL IX, (1928—29)</u>	200.—
<u>TOMUL X, (1929)</u>	400.—
<u>TOMUL XI, (1930)</u>	340.—
<u>TOMUL XII, (1931—32)</u>	300.—
<u>TOMUL XIII, (1932)</u>	300.—
<u>TOMUL XIV, (1933)</u>	300.—
<u>TOMUL XV, (1934)</u>	300.—
<u>TOMUL XVI, (1934—35)</u>	240.—
<u>TOMUL XVII, (1935—36)</u>	240.—
<u>TOMUL XVIII, (1936)</u>	250.—
<u>TOMUL XIX, (1937)</u>	280.—
<u>TOMUL XX, (1938)</u>	160.—
<u>TOMUL XXI (1938—39)</u>	250.—
<u>TOMUL XXII (1939—40):</u>	400.—
N. IORGA. — 1. O descoperire privitoare la biserica Sfântul Nicolae din Scheii Brașovului. — 2. Încă o formațiune romanică: Luxemburgul . . .	15.—
ION I. NISTOR. Primele încercări de restaurare a oștirilor pământene . . .	15.—
G. G. MIRONESCU. Contribuțiune la biografia lui Constantin Negri. (Din corespondența dintre C. Negri și Mihail Kogălniceanu)	6.—
ALEX. LĂPĂDATU. Un aventurier ungar în Principatele române, în epoca unirii lor (Gh. Bogáthy)	60.—
ION. I. NISTOR. Un proiect de organizare a oștirilor pământene din 1812	8.—
N. BĂNESCU. Maurocastrum — Mo(n)castro — Cetatea-Albă	10.—
G-ral R. ROSETTI. Ambulanța doamnelor din Iași în 1877—1878	15.—
HANS PETRI. O scrisoare necunoscută a domnitorului Constantin Ma-vrocordat din anul 1740	15.—
N. IORGA. Eminescu în și din cea mai nouă ediție	15.—
CONST. MOISIL. Probleme de numismatică românească	12.—
ANDREI RĂDULESCU. Note asupra justiției din Țara-Românească la 1840	8.—
I. LUPAȘ. Descendența transilvană a lui Gheorghe Magheru și relațiunile lui cu țărani sălișteni, în deosebi cu familia lui Dumitru Răcuciu	55.—
N. IORGA. Cărți neașteptate	15.—
G-ral RADU ROSETTI. Un nou studiu asupra artei militare la Români	15.—

DESFACERE ÎN STRĂINĂTATE — VERTRIEB AUSSERHALB RUMĂNIENS :
OTTO HARRASSOWITZ, LEIPZIG

RĂZBOIUL PENTRU REELIBERAREA BUCOVINEI ȘI BASARABIEI ¹⁾

DE

GENERALUL R. ROSETTI
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

Comunicare făcută în ședința publică dela 20 Martie 1942

Pentru a face să se înțeleagă bine operațiunile armatei române în războiul din vara 1941, socotesc că este necesar să reamintesc unele idei exprimate de mine în scris ca și altele pe care le-am enunțat în fața domniilor-voastre, în patru comunicări, în ședințe intime.

Scriind în *Universul* dela 3 Aprilie 1925 despre un atac rusesc îndreptat spre Apus, am arătat că direcția principală de atac ar fi Lembergul (ceea ce a fost adeverit în actualul războiu prin concentrarea a unei grupe foarte însemnate de forțe rusești în acea regiune) și că temeiurile pentru atacul în această direcțiune erau, pe lângă altele, că prin această operațiune, Rușii:

ar despărți dela început România de Polonia;
ar întoarce întreaga apărare a Moldovei, prin faptul că din Galiția orientală și din Bucovina izvorăsc râurile — cu dealurile ce urmează cursurile lor și le despart — Nistru, Prut, Siret, ce formează obstacole pentru înaintarea Rușilor în Moldova.

Examinând în ședințele noastre intime dela 22 Septembrie și 10 Noembrie 1939 și dela 5 Aprilie 1940, situațiunea militară

¹⁾ Această comunicare nu ar fi fost cu puțință, fără ajutorul binevoitor al unor camarazi, cărora le arăt și aci mulțumirile mele recunoscătoare.

începutul operațiunilor un ieșind ce ar fi îngăduit Rușilor o contra-manevră.

Totuși în vederea de a trage tot folosul din surprindere și pentru a pregăti operațiunile viitoare, încă din prima noapte s'au trecut unele elemente peste Prut la Bogdănești—Fălciu și la Oancea—Cahul, alcătuindu-se capete de pod pe malul stâng al Prutului și s'au făcut mici incursiuni pe tot frontul ca și peste Dunăre.

Inamicul a reacționat puternic și toate elementele noastre trecute peste Prut, afară de cele dela Bogdănești—Fălciu, au fost nevoite să se retragă. Trupele din acest din urmă cap au rezistat unor necurmte și puternice contra-atacuri ale adversarului până la 30 Iunie, menținându-se locului.

Pe Dunăre, adversarul a reacționat și mai puternic și a cucerit localitățile Pardina și Lascar Catargiu, din delta Dunării (Sud-Est Ismail).

La 2 Iulie flancul drept al armatelor germane care zdrobiseră între timp rezistența grupelor de armate rusești din fața lor, ajungând la Colomeia, ofensiva de pe frontul român putea fi pornită, legătura fiind asigurată.

Această ofensivă a avut mai multe faze. În cea dintâi dintre dănsese s'a forțat trecerea Prutului și s'a eliberat Bucovina și Basarabia.

Armata 3-a trece la ofensivă la 3 Iulie și înaintează spre Cernăuți, pe care îl ocupă la 5 Iulie, după grele lupte la Storojineț și Hotin (ocupat la 6 Iulie). După aceea ea își schimbă direcția de înaintare — ce fusese până atunci către Nord și Nord-Est și, urmărind vrăjmașul ce se retrage, atinge Nistrul, între Lomacineț și Otaci, la 10 Iulie.

În șapte zile trupele acestei armate, au parcurs 160—200 kilometri, au dat lupte și au eliberat Bucovina și ținutul Hotinului.

La dreapta Armatei 3-a, Armata 11-a germano-română, executase recunoașteri, în noaptea de 30 Iunie spre 1 Iulie, în vederea trecerii. Pe temeiul constatărilor lor, diferite unități române și germane trec Prutul la 1 și 2 Iulie și alcătuiesc capete de pod pe stânga Prutului în zonele: Ștefănești, Chetriș, Sculeni și Ungheni.

În ziua de 3 Iulie și această armată își începe marșul ofensiv, cu direcțiunea generală spre Mohilău, adică spre Nord-Est.

Cu toată rezistența adversarului, care se luptă de altfel peste tot cu o mare dârzenie, Armata 11-a cucerește cu stânga ei Bălți, atinge Nistrul în fața Mohilăului, la 7 Iulie și pune stăpânire la 12 Iulie, pe Soroca.

Nistrul fiind apărat de o puternică linie de cazemate, constituia un obstacol puternic. Pentru forțarea lui se regrupează forțele ce operaseră în Bucovina și în Nordul Basarabiei.

Pe frontul Armatei 4-a, ce avea în față, după cum am văzut, un puternic grup rusec, operațiunea ofensivă începe prin acțiuni demonstrative (incursiuni peste Prut), făcându-se și o trecere în forță numai la Coștiuleni, cu direcțiunea spre Călărași, în legătură cu dreapta Armatei 11-a.

La 4 Iulie, Armata 4-a forțează trecerea Prutului la Fălciu—Bogdănești-pod și mai la Sud. În acest sector reacțiunea inamicului este de asemenea foarte puternică. Trupele trecute la Est de Prut reușesc totuși să se mențină pe linia atinsă, cu toate neconțințele și puternicele contra-atacuri inamice, cu toate pierderile suferite și cu toate că vremea rea a împiedecat aducerea materialului și a munițiilor.

În sectorul Coștiuleni inamicul reușește prin contra-atacuri puternice să oprească înaintarea noastră, pe când pe restul frontului se fac ușoare progrese.

Ofensiva Armatei 4-a e oprită la 10 Iulie, pentru pregătirea unei nouă manevre, necesităată atât de existența masivului Cornești cât și de rezistența opusă de Ruși în acest masiv.

Păduros, cu dealuri având o altitudine până la 430 metri, acest nod orografic se află așezat la Nord-Vest de Chișinău. El domină regiunile înconjurătoare cam cu 200 metri și este locul de izvorîre a tuturor râurilor și pâraelor ce curg din acea regiune spre Sud-Est (afluenți ai Răutului sau ai Nistrului mai jos de gura Răutului) și spre Sud (vărsându-se în marile lacuri din Sudul Basarabiei).

Masivul Cornești joacă deci în privința apărării Basarabiei centrale și de Sud, același rol pe care-l îndeplinește Bucovina de pildă, în privința apărării Moldovei și Basarabiei, în cazul unui atac, fie din spre Est, fie din spre Vest.

La 12 Iulie încep operațiunile ofensive, pentru cucerirea atât a masivului Cornești, cât și a regiunii Orhei—Chișinău, strâns legată de masiv și cuprinzând debușeurile spre Sud-Est ale acestui masiv

Grupul de forțe ce trecuse la Coștiuleni, ajunsese în ofensiva sa până la Călărași în valea Bâcului, dar fiind puternic contra-atacat nureușeste să se mențină decât mulțumită susținerii rapide și efective a aviației de bombardament germane.

Atunci se deslănțue atacul dat, pe de o parte, din spre Sud, de o coloană alcătuită din unități ce trecuseră Prutul la Albița (Nord-Est de Huși), pe de altă parte de două coloane ale Armatei a 11-a, una înaintând din Ungheni prin Valea Bâcului, iar alta prin Orhei, ce este ocupat la 15 Iulie. A doua zi, la 16 Iulie, Chișinăul este ocupat, după luptă, de brigada blindată română pe la Est și de o divizie germană pe la Vest. O parte din aceste forțe sunt apoi îndreptate spre Dubasari și spre Tighina, care nu se ocupă decât după o luptă dată la Kirka.

În timp ce se ocupă Chișinăul, operațiunile ofensive continuă în Sudul Basarabiei, unde inamicul mai opune slabe rezistențe.

Concomitent cu această acțiune de curățire îndreptată spre Sud-Est și Est, trupele din Dobrogea cu concursul marinei încep trecerea Dunării la 21 Iulie, ocupând inițial Reni, Ismail și Vâlcov; ele își continuă apoi înaintarea către Nord-Est, punând stăpânire pe Cetatea Albă la finele lunii Iulie.

Atât forțarea trecerii Dunării cât și cucerirea Basarabiei de Sud nu s'ar fi putut face în bunele condițiuni în care s'au făcut dacă aviația n'ar fi asigurat stăpânirea aerului în spațiul dela Sud de linia arătată Răducăneni—Grigoriopol și dacă ea n'ar fi concurat și direct la operațiunile trupelor terestre.

În perioada forțării trecerii Prutului, afară de recunoașteri și de lupte contra aviației dușmane, ea a atacat atât trupele rusești ce se opuneau trecerii Prutului, cât și comunicațiile împiedecând aducerea de nouă forțe dușmane. Prin aceste atacuri s'au prilejuit pierderi aglomerărilor de trupe adverse, s'au surprins unități motomecanizate și unități de cavalerie și s'au doborât 23 avioane rusești prin lupte aeriene.

În a doua parte a lunii Iulie, acțiunea aviației a fost una de urmărire, atacând coloanele rusești în retragere cât și în timpul trecerii lor peste Nistru. S'au distrus trupe pe plajele de îmbarcare și aglomerările din jurul trecerilor și s'au doborât în luptele aeriene 7 avioane inamice.

* * *

Trec acum la faza a doua a operațiunilor și anume la forțarea trecerii Nistrului, la curățirea spațiului dintre Nistru și Bug și la luarea Odesei.

Și dintâi câteva cuvinte pentru a arăta nevoia acestei operațiuni care a părut multora zădarnică, deoarece scopul războiului, reeliberea Basarabiei și Bucovinei fusese atins.

Reeliberea acestor provincii și realipirea lor la patria mamă nu putea însă fi nici sigură nici definitivă atâta timp cât:

Mai exista în imediata noastră vecinătate o armată rusă nesdrobotă și mai erau în mâinile acestei armate portul și adevăratul «cap de pod» dela Odesa, care ar fi îngăduit oricând pornirea unui contra-atac puternic sau chiar a unei ofensive contra noastră. Nu trebuie uitat pe de altă parte că Odesa era punctul de sprijin al extremei stângi, a liniei Stalin.

În vederea trecerii Nistrului, dublat prin linia de fortificații Stalin, s'a făcut o regroupare a forțelor nu numai a armatelor 3 și 11, dar și a armatei 4-a.

Trecerea urma să se facă în două sectoare principale: Mohilău și Dubasari și era să fie urmată de treceri pe restul frontului.

Pentru aceleași considerațiuni ca pentru pornirea ofensivei generale, adică menținerea legăturii cu dreapta armatelor principale germane ce înaintau la Nord de Nistru cât și pentru folosirea văilor râurilor care, între Nistru și Bug inclusiv acest râu, au direcțiunea generală paralelă cu Nistrul și pentru neluarea în piept a pozițiilor naturale formate de aceste cursuri de apă și de dea'urile ce le despart, s'a hotărât ca forțarea să înceapă dela stânga la dreapta.

Și astfel, Armatei a 3-a i-a revenit rolul de a începe mișcarea. Ea a trecut Nistrul, la Nord de Mohilău la 17 Iulie și a izbutit

după lupte grele, să înfrângă rezistența îndârjită rusească — repet că Rușii nu au cedat nicăieri vreo poziție fără luptă și luptă îndârjită — de pe malul de Est, distrugând cazemata după cazemata.

La dreapta Armatei 3-a, armata 11-a, sdrobește cu o parte din forțele sale rezistența de pe Nistru a vrăjmașului din zona Mohilăului, a doua zi, adică la 18 Iulie.

Se trece apoi la cucerirea liniei de cazemate rusești, cucerire ceva mai lesnicioasă acuma, deoarece din cazematele rusești nu se putea trage decât înainte (peste Nistru) sau în intervale, dar nu înapoi, adică spre teritoriul din interior.

După cucerirea liniei fortificate, Armatele 3-a și 11-a au fost îndreptate întâi spre Răsărit, până ce au atins linia ferată Odesa—Proskurov, apoi spre Sud-Est. Ele au înfrânt ultimele rezistențe și au urmărit pe inamic, curățind tot spațiul dintre Nistru și Bug.

Trupele din Armata 11-a care au concurat la cucerirea Chișinăului au forțat trecerea Nistrului și a liniei Stalin la Dubasari, la 25 Iulie, alcătuind după aceea un mare cap de pod. Contra acestui cap de pod inamicul a dat puternice atacuri, care au fost respinse.

Trupele germane ce au trecut la Dubasari s'au îndreptat apoi spre Nicolaev, reintrând în alcătuirea Armatei 11-a, care împreună cu Armata 3-a, a pus stăpânire pe cursul inferior al Bugului și pe limanul său.

Armata 4-a regrupată în zona Dubasari—Tighina, asigură trecerea făcută de trupele Armatei 11-a la Dubasari și execută și ea treceri în zona Dubasari—Tighina.

Trecerile în zona Dubasari—Criuleni s'au executat sub protecția aviației care a distrus în timpul executării lor (2—9 August), 24 avioane inamice.

După ce o parte din marile unități ale Armatei 4-a au trecut la Dubasari, ele au lărgit prin lupte capul de pod spre Sud-Est, înaintând până la Sud de Tiraspol. În această înaintare au întâlnit o primă puternică rezistență la Grigoriopol, localitate ce nu a putut fi cucerită decât după grele lupte. Rușii au dat nenumărate contra-atacuri în contra capului de pod astfel mărit, toate fiind respinse, nu fără greutate uneori. Dârzenia

și repetarea neîncetată a acestor contra-atacuri, ca și a luptelor următoare în calea spre Odesa arată prețul mare ce puneau Rușii pe stăpânirea acestui din urmă oraș și prin urmare sunt încă o justificare a operațiunilor îndreptate asupra lui.

Alte mari unități ale Armatei 4-a au trecut Nistrul la Nord de Tighina.

Reușita operațiilor de până atunci adusesese o deosebită prețuire din partea aliaților germani atât Comandantului de căpetenie cât și trupelor noastre ce-și dovediseră și destoinicia și vitejia. Această înaltă prețuire fu dovedită prin decorarea pe front de către Fuehrer, în ziua de 6 August, a generalului Antonescu cu Crucea de fier, decorație ce dela înființarea ei, în 1813 și până atunci nu fusese niciodată conferită unui străin.

Consfințirea recunoașterii destoiniciei trupelor noastre și a Comandantului lor de căpetenie se făcu prin decorarea generalului I. Antonescu, de Rege în persoană, cu cel mai înalt grad al Ordinului militar Mihai Viteazul ca și prin înaintarea lui la gradul de Mareșal al României.

Armata a 4-a se îndreaptă după aceea spre Sud-Est, cu misiunea de a bate forțele inamice dela Odesa, izolându-le însă mai întâi de restul frontului. În acest scop, pe când partea mai mare din forțele ei se îndreaptă spre Sud-Est, luptând cu adversarul care nu cedează terenul decât pas cu pas, o altă parte, alcătuită din elemente mobile și de șoc, s'a îndreptat către limanurile de la Est și Nord-Est de Odesa reușind să închidă spațiul dintre ele, la 13 August.

Pentru protecția înaintării trupelor acestei armate, intervine iar aviația, căreia i se dă ca zonă de operație aceea cuprinsă între Nistru, Tilig, linia Grigoriopol — Berezovka și malul mării. În operațiile sale, arma aeriană atacă coloanele inamice în retragere, aglomerările de trupe și convoiurile vrăjmașului și doboară prin lupte aeriene 53 avioane rusești.

Am ajuns, acum, la ultima fază a operațiilor ce urmărim și anume la bătălia pentru cucerirea Odesei.

Am arătat nevoia militară ce era de a se lua Odesa. Odată hotărârea luată, ea trebuia dusă cât mai iute și cât mai energic la bun sfârșit.

A ne mulțumi să înconjurăm numai Odesa, ar fi însemnat ca să păstrăm mereu un spin în coasta noastră și să dăm posibilitatea Rușilor să adune, transportându-le pe mare, numeroase forțe cu care să ne fi atacat în momentul ce l-ar fi socotit mai prielnic. Ar mai fi însemnat să îngăduim Rușilor să aibă un aerodrom perfect de pe care să pornească mereu atacurile aeriene cel puțin contra Basarabiei de Sud-Est și a Deltei Dunării. Ar mai fi însemnat în sfârșit ca să ținem mobilizate în fața Odesei numeroase trupe a căror pierderi în hărțuelile zilnice — dacă nu atacam noi ar fi atacat mereu Rușii — și mai ales în timpul iernii, ar fi fost mai mari ca cele, serioase de sigur, ce le-am avut în atacurile date.

În înaintarea sa spre Odesa, cu toate că cu extrema stângă Armata 4-a ocupase spațiul dintre limanurile dela Nord și Nord-Est de Odesa, izolând astfel acest oraș, ea întâmpină de front o rezistență din ce în ce mai puternică și se găsește la 14 August, în fața unei rezistențe continue pe frontul Bilewka, Mihailovskie, Kol. Mannheim, Konak Kagarlik, Bielaewka.

Pentru frângerea acestei rezistențe, Armata 4-a își regrupează forțele și atacă de front, din spre Nord-Vest spre Sud-Est, călare pe calea ferată Proskurow—Odesa, concomitent cu un atac de întoarcerea poziției pe la Sud.

Atacul pornit la 18 August rupe rezistența vrăjmașului; însă la 21 August este oprit în fața unei nouă linii de rezistență, puternică și alimentată de întăriri nouă, aduse pe mare și debarcate la Odesa.

La 22 August se reia ofensiva din nou, și, prin lupte ne-curmate, se respinge, până la 15 Septemvrie, inamicul până pe frontul: înălțimile Vest Gnialiacovo, Vest Dalnic, Limanul Subroj (Vest Odesa), cucerindu-se tot spațiul dintre limanul Nistrului și Subroj. În același timp, trupele dintre limanurile Kujalnik și Adjalik resping inamicul continuu și ajung cu stânga la Marea Neagră. Situația creată astfel prin înaintarea acestor din urmă trupe și bombardarea executată de artilerie dintre cele două limanuri asupra portului Odesa supără mult mai întâi debarcarea de nouă trupe rusești și apoi evacuările. De aceea, Rușii debarcă, la 22 Septemvrie, sub protecția

flotei (ale cărei tunuri de mare calibru au ajutat mereu la protecția Odesei) la Cebanka și resping către Nord trupele românești aflate între cele două limanuri Kujalnik și Adjalik.

Inamicul își aduce forțe nouă în Odesa, și la 2 Octomvrie, execută cu ele, și cu ajutorul de care blindate, un puternic contraatac, având drept ax șoseaua Dalnic—Friedenthal. Reușit la început, atacul rusesc este dat apoi peste cap de centrul Armatei 4-a. Acestei ultime reacțiuni puternice a Rușilor, urmează evacuarea masivă a Odesei, ce se face sub protecția flotei și ariergărzilor ce se mențin dârz pe frontul arătat, ai noștri apăsând mai mult în sectorul Dalnic, Tatarca și lacul Subroj.

Incursiunile executate în noaptea de 15/16 Octomvrie întâmpină slabe rezistențe din partea inamicului. La 16 Octomvrie armata înaintează pe tot frontul ocupând orașul în după amiaza acelei zile, după ce parcurse întinse câmpuri de mine și întâlnise în cale nenumărate obstacole și curse.

Aviația a adus din nou reale servicii, și în timpul bătăliei pentru cucerirea Odesei, prin atacul: pozițiilor de artilerie și a rezervelor inamice; a portului Odesa; a debarcărilor de trupe rusești la Cebanka ca și a terenurilor de aviație.

Până acum am vorbit numai de acțiunea aviației de luptă. Ea a câștigat și și-a menținut superioritatea aeriană în sectorul încredințat ei, distrugând 485 avioane inamice, la care cifră trebuie adăugate cele 154 avioane doborâte de Artileria anti-aeriană din zona armatelor.

Trebuie să arăt că și aviația de recunoaștere, care a executat 3.253 de misiuni și cea de observație având la activul său 3.777 de misiuni și-au îndeplinit rosturile cu destoinicie, cum tot destoinic și-a îndeplinit menirea aviația sanitară și în special escadrila albă a Crucii Roșii.

În paginile precedente a fost până acum vorba numai de acțiunea armatei noastre de uscat și de aceea a aviației dar n'am spus nimic despre marina noastră. Ea a avut, totuși, un rost de seamă în purtarea războiului.

Inseși condițiunile geografice și considerațiile tehnice ne silesc să avem două fronturi marinărești, cu material deosebit: acel constituit pe Dunăre și acel al Mării Negre.

În întâia perioadă (până la 22 Iulie) acțiunea diviziei noastre de Dunăre a constat din:

Bombardamente contra vaselor de războiu și a artileriei inamice dela Reni, din care o parte a fost distrusă, monitoarele rusești fiind în același timp împiedecate să pătrundă fie spre Galați, fie spre Tulcea.

Incursiuni în apele ocupate de Ruși.

Distrugerea a 7 vedete blindate și două vase auxiliare precum și avarierea gravă a două monitoare, două vedete și un remorcher inamic.

În a doua perioadă (dela 22 Iulie), divizia de Dunăre a asigurat navigația pe Dunărea de jos, pe care au început să se facă transporturi și a dragat.

În toate aceste operațiuni, deși a fost mereu în focul artileriei de coastă și a monitoarelor rusești și a fost puternic atacată de aviația rusească, Divizia de Dunăre n'a pierdut nicio navă de luptă.

Menirea diviziei de Mare a fost apărarea litoralului maritim. Operațiile ce a efectuat în prima perioadă au fost:

Minări în lungul litoralului cât și ale căilor de navigație maritimă, pentru a limita libertatea de acțiune a inamicului.

Supravegherea zonei maritime din lungul coastei prin hidroaviație și prin patrulări executate de vase.

Menținerea drumurilor pe apă de-a-lungul coastelor prin dragarea minelor așezate de aviația și submarinele inamice.

Observare continuă pe litoral.

Ca urmare:

a) Incercarea dușmană de a da un atac aeronaval contra orașului Constanța la 26 Iunie, s'a isprăvit prin distrugerea conducătorului de flotilă *Moscova* și avarierea serioasă a conducătorului *Harcov*.

b) Trei submarine rusești s'au scufundat în barajele noastre de mine și

c) Incercarea forțelor sovietice de a draga barajul dela Sulina a fost zădărnicită.

În a doua perioadă, misiunea Diviziei de Mare a fost siguranța navigației și a transporturilor, precum și atacul comunicațiilor inamice.

În îndeplinirea acestor misiuni, vasele noastre au fost atacate de submarinele rusești, patru dintre acestea fiind date la fund de vasele noastre.

În atacul asupra comunicațiilor s'a dat la fund, în largul portului Feodosia, un mare vas de transport rus.

Ca și pentru armata de uscat, îndeplinirea misiunilor de către Divizia de Mare, nu s'a putut face decât mulțumită susținerii aviației. Flotila de hidroavioane a asigurat mereu protecția atât a coastelor cât și a vaselor.

Care sunt învățămintele ce se pot scoate de pe acum din făptuirea acestui războiu?

Iată-le:

Importanța din ce în ce mai mare a armii aeriene; fără stăpânirea văzduhului nu se poate opera nici pe uscat, nici pe mare.

Nevoia transporturilor motomecanizate a tuturor coloanelor. O armată se mișcă cu iuțeala mijlocului cel mai încet ce posedă.

Importanța crescândă a unităților blindate. Și în această privință amintesc că, încă din anul 1930, Academia Română s'a pronunțat în această privință premiind lucrarea maiorului (de pe atunci) Radu Dinulescu.

Importanța tot crescândă a înzestrării armatei cu tot ceea ce ea are nevoie. Trebuie să fim recunoscători acelor cari, s'au străduit să desăvârșescă această înzestrare, cu care armata și-a putut îndeplini menirea.

Importanța tot mai mare a unei bune pregătiri tehnice și tactice a armatei.

* * *

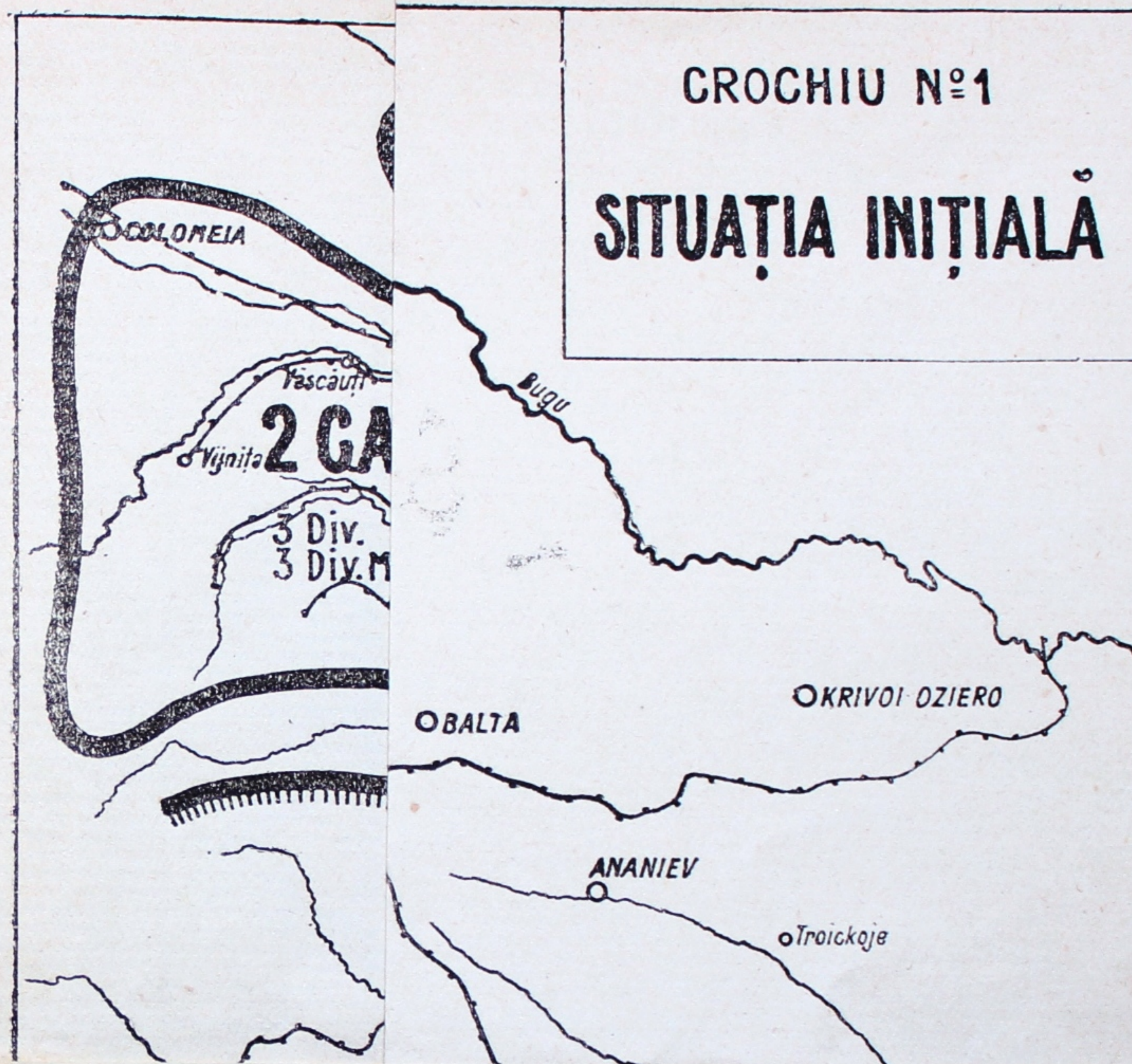
Reeliberarea părților răpite în Iunie 1940 se datorește unei serii de factori, printre care încrederea constantă a neamului în menirea sa nu a fost de cea mai puțină însemnătate.

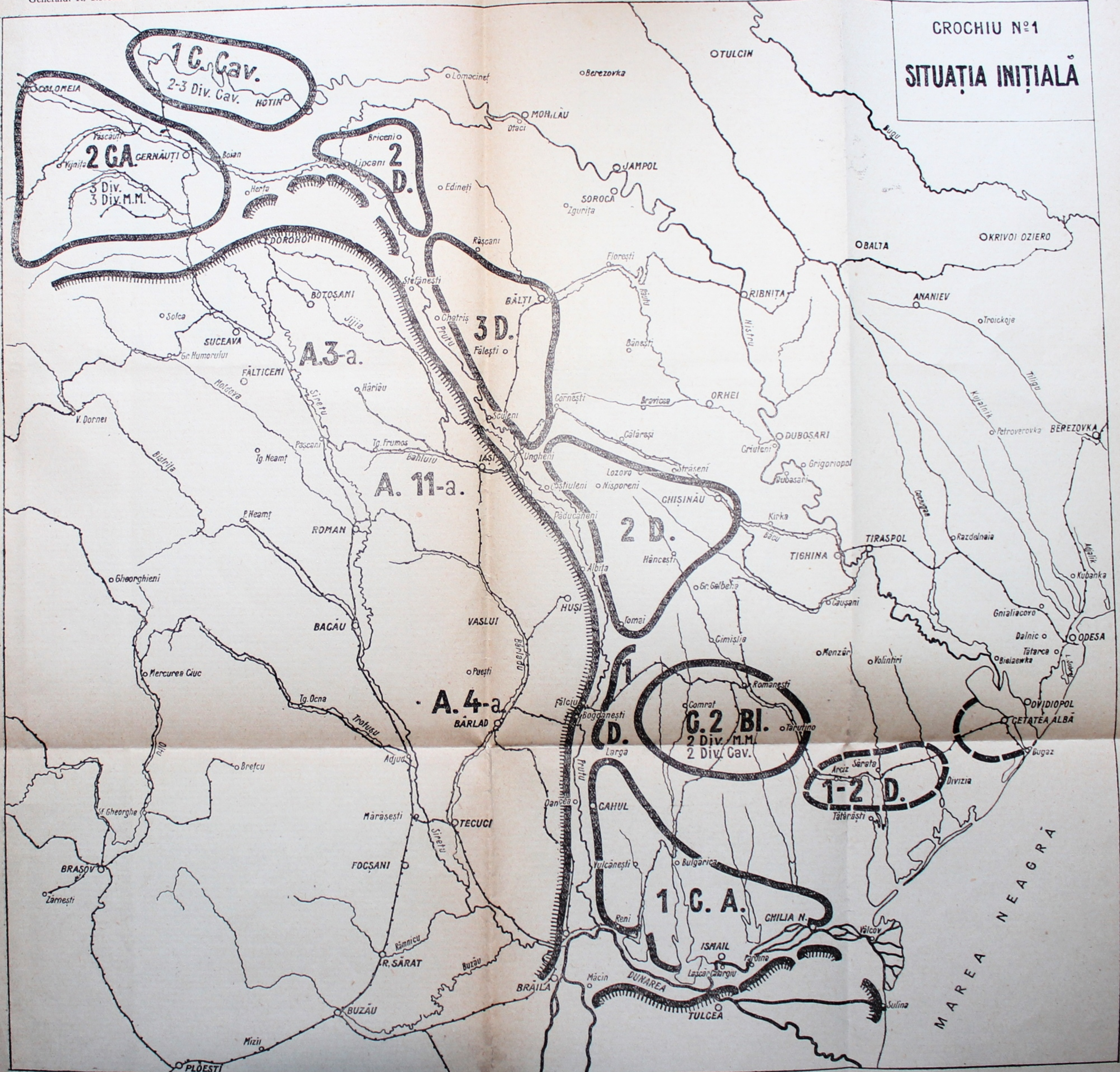
Recunoștință datorăm:

aceluia care a știut să folosească prilejul prielnic;
acelora care și-au făcut datoria și mai ales acelor ostași ai
armatelor române și germane cari și-au jertfit viețile pentru
îndeplinirea comandamentului imperativ al reîntregirii.

Pentru cinstirea amintirii lor și a îndeplinirilor următoare
sacrificiului lor, propun să ne ridicăm și să păstrăm câteva
clipe de tăcere recunoscătoare.

CROCHIU N°1
SITUAȚIA INIȚIALĂ

CROCHIU №2
**OPERATIUNILE
 PE FRONTUL ROMAN**
 BUCOVINA - BASARABIA-
 TRANSNISTRIA - ODESSA.

Legendă

- ➔ Mișcările trupelor Germano-Române până la Nistru
după trecerea Nistrului
- ➔ Situația și mișcările din fața Odesei
- ▬ Situația frontului la diferite date

	<u>Lei</u>
I. IONESCU-DOLJ. Contribuțiuni la istoria luptei duse de Domnitorii Români în contra introducerii și aplicării regimului capitulațiunilor în Principate. Raportul lui Coronini	30.—
V. MIHORDEA. Biblioteca Domnească a Mavrocordaților	45.—
N. IORGA. Două pagini din Istoria Fanarioților	12.—
R. V. BOSSY. Vechi năzuințe federaliste în Sud-Estul European	12.—
ION RĂDUCANU. Adam Smith	30.—
N. IORGA. Încercări austriece de anexiune a țării noastre	15.—
DIMITRIE GUSTI. Problema sociologiei. Sistem și metodă. Trei comunicări	60.—
CONSTANTIN I. KARADJA. Cea mai veche mențiune a Daciei în tipar	15.—
ION I. NISTOR. Tudor Vladimirescu și Sfânta Alianță	20.—
DAMIAN P. BOGDAN. Pomelnicul dela Bistrița și rudeniile dela Kiev și dela Moskova ale lui Ștefan cel Mare	35.—
ANDREI RĂDULESCU. Influența italiană asupra Dreptului român	25.—
I. LUPAȘ. Emanuil Gozdu (1802—1870). Originea și opera sa	45.—
TOMUL XXIII (1940—41):	<u>500.—</u>
1. N. IORGA. O carte de gândire conservatoare românească	15.—
2. GENERALUL R. ROSETTI. — 1. Câteva scrisori și documente turcești privitoare la țările noastre. — 2. Două scrisori cu privire la cumpărarea de tutun din Rusia	20.—
3. N. IORGA. Individualism și solidarism în dezvoltarea istoriei	10.—
4. ANDREI RĂDULESCU. Regimul juridic al Bosforului și Dardanelelor	25.—
5. ION I. NISTOR. Călugărița Elisaveta Sturdza. Un episod din timpul zaverei	10.—
6. VICTOR SLĂVESCU. 1. O « Autobiografie » a lui Dionisie Pop Marțian. 2. Corespondența D. P. Marțian-Gh. Barițiu. Cinci scrisori (1862—1864)	50.—
7. N. BĂNESCU. Stăpânirea bizantină în Matracha (Tmutorokan), Chazaria și Rusia, în timpul Comnenilor	20.—
8. ION I. NISTOR. Lucius Arovianus	35.—
9. G. POPA-LISSEANU. Continuitatea Românilor în Dacia	65.—
10. GENERALUL R. ROSETTI. Participarea populației civile la războiul din 1877—1878	15.—
11. GENERALUL R. ROSETTI. Despre Academii și Institute	12.—
12. N. IORGA. Problema basarabeană și problema Unirii Principatelor la 1855—1859	15.—
13. ALEX. LĂPĂDATU. 11 Februarie 1866	20.—
14. N. IORGA. Revelații toponimice pentru istoria neștiută a Românilor, I.	15.—
15. S. MEHEDINȚI. Academia, Instituție Etnopedagogică	25.—
16. I. IONESCU-DOLJ. O pagină din istoria dreptului penal român	25.—
17. VICTOR SLĂVESCU. Dionisie Pop Marțian și Dimitrie A. Sturdza în 1859	35.—
18. ION I. NISTOR. Principatele Române în preajma tratatului dela Adrianopol	30.—
19. N. BĂNESCU. N. Iorga, Elogiu academic	20.—
20. ION RĂDUCANU. Ideea națională în gândirea economică a lui Friedrich List	20.—
21. ION I. NISTOR. Romanii în Transdanuvia	55.—
22. DIMITRIE GUSTI. Știința și pedagogia Națiunii	40.—
TOMUL XXIV (1941—42):	
1. R. V. BOSSY. Un drumeț danez în Principate	8.—
2. R. V. BOSSY. Propaganda Austriacă împotriva Unirii Principatelor	10.—
3. ȘTEFAN METEȘ. Contribuții la studiul populației din Transilvania, în trecut, I.	30.—
4. ION I. NISTOR. Basarabia sub gospodăria românească	30.—
5. ION I. NISTOR. Ucraina în oglinda cronicelor moldovenești	35.—
6. ANDREI RĂDULESCU. Organizarea tutelei în dreptul românesc	60.—
7. ION I. NISTOR. Autohtonii Daco-Romanilor în spațiul carpato-dunărean	40.—